

Bulletin SAS 1/2025

Obsah

Príhovor	3
Z našich pracovísk	4
IFAA 2024	13
Morphology 2024	14
Tripartite Meeting 2024	15
Oznamy	16

prof. MUDr. Štefan Polák, CSc.
prednosta Anatomického ústavu LFUK

Milí členovia SAS,

milé kolegyně a kolegovia. Dovoľte mi v prvom rade popriať Vám do nového roka len to najlepšie, nech sa Vám darí nielen v pracovnej sfére, ale aj v budovaní medziľudských vzťahov tak dôležitých pre každodenný život. Bude to možno znieť ako klišé, ale v neposlednom rade, nech Vám slúži pevné zdravie ako základ pre všetky činnosti a aktivity, ktoré máte naplánované na tento rok a nech je plný úspechov, radosti a spokojnosti.

Je mi veľkou ct'ou a potešením predstaviť Vám v tomto čísle nášho Bulletinu naše pracovisko, Anatomický ústav Lekárskej fakulty Univerzity

Komenského (LFUK) v Bratislave. Pre mňa osobne je LFUK mojou Alma Mater a som hrdý, že môžem byť súčasťou a stáť na čele jedného z najväčších a historicky veľmi významných anatomických ústavov na Slovensku.

Ako býva dobrým zvykom, nemožno mi vynechať pri jeho predstavení práve ten historický aspekt plný významných mien, ktoré sa zaslúžili o rozvoj anatómie nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí, a keďže kráčame s dobou, ktorá nám do každodenného života prináša možnosť využitia digitálnych technológií, snažíme sa ich vniesť aj do procesu výučby a výskumu. Verím, že pri čítaní nasledovných riadkov nadobudnete lepšiu predstavu o fungovaní, poslaní a organizačnej štruktúre nášho anatomického ústavu.

S úctivým pozdravom

prof. MUDr. Štefan Polák, CSc.

prednosta anatomického ústavu LFUK v Bratislave

Z našich pracovísk

Dnes predstavujeme: **Ústav anatómie, LF UK, Bratislava**

História

Anatomický ústav LFUK je jedným z najväčších ústavov s dlhodobou históriou a stopami, ktoré po sebe zanechal hlavne prof. Július Ledényi- Ladziansky.

Anatomický ústav začal plniť svoje úlohy v akademickom roku 1923/1924. Založením bol poverený MUDr. Antonín Frank, v tom období pôsobiaci ako asistent pražského Anatomického ústavu. V tom čase chýbala infraštruktúra AÚ, pitevne, miestnosť macerácie, kostiareň, miestnosti na výučbu.

Prof. Frank bol považovaný za priekopníka v budovaní anatómie. Počiatočným predmetom jeho záujmu bolo štúdium mikroskopickej anatómie, no pre problémy s okom bol nútený presedlať na štúdium makroskopickej anatómie, špeciálne osteológie. Ako prednosta anatomického ústavu pôsobil v rokoch 1923 - 1929 a pod jeho vedením došlo k zriadeniu pitevne. V roku 1929 prijal na asistentské miesto MUC Júliusa Ledényiho, ktorý neskôr zohrával významnú úlohu pri budovaní a vedení Anatomického ústavu a už v roku 1929 v Spolku československých lekárov v Bratislave vystúpil s demonštráciou „Korozívne a maceračné preparáty“. V spolku aj naďalej vyvíjal veľkú aktivitu.

Po smrti prof. Franka sa jeho nástupcom v roku 1929 stal prof. Zdeněk Frankenberger, ktorý na mieste prednostu pôsobil do roku 1936. Primárne bola však predmetom jeho záujmu histológia a embryológia, následkom čoho bolo vymenovanie J. Ledényiho -Ladzianskeho za jeho nástupcu v roku 1936 až do roku 1943, kedy nečakane a za nejasných okolností zomrel. Veľkým prínosom počas jeho pôsobenia na anatomickom ústave bolo vydanie 3 zväzkovej publikácie Pitevné cvičenia a v roku 1935 vydanie diela „Nomina anatomica“, kde uvádza latinskú a slovenskú terminológiu anatomických a medicínskych názvov, ako aj vydanie 7 ďalších vedeckých prác s tematikou funkčnej anatómie. Prof. Ledényi Ladziansky sa pokladá za nestora slovenskej anatómie a má mimoriadny prínos pre vedu a výskum v tejto oblasti. Následní prednostovia Anatomického ústavu sú vymenovaní chronologicky nižšie.

MUDr. Eugénia Štekláčová	1943-1953
prof. MUDr. Milan Kratochvíl, DrSc.	1953 – 1962
prof. MUDr. Gustáv Čierny, DrSc.	1962 – 1986
prof. MUDr. Tibor Remiš, DrSc.	1986 – 1989
prof. MUDr. Jozef Beňuška, PhD.	1989 - 1990, 1997 - 2010
prof. MUDr. Peter Mráz, DrSc.	1990 – 1994

Ten sa vedenia ústavu vzdal po opakovanom zvolení za dekana LFUK na druhé funkčné obdobie, **od 1.2 1997 -19.10. 1997** opäť prednostom AÚ. Počas jeho pôsobenia došlo k rekonštrukcii pitevne, modernizácii infraštruktúry fakulty, k rozvoju výskumu v oblasti neuroanatómie, využívaní elektrónovej mikroskopie vo vede a výskumnej činnosti na ústave, ako aj k výučbe zahraničných študentov a taktiež k vydaniu publikácie *Anatómia ľudského tela I.-II.*; a Pitevných cvičení, ktoré sú doteraz povinnou literatúrou pre študentov 1. a 2. ročníka LFUK.

Od roku 2010 do roku 2022 miesto prednostu prevzala **doc. et doc. MUDr. Eliška Kubíková, PhD.** V tomto období sa pričínala o financovanie a rozsiahlu rekonštrukciu priestorov Anatomického ústavu, jeho traktu a pitevne.

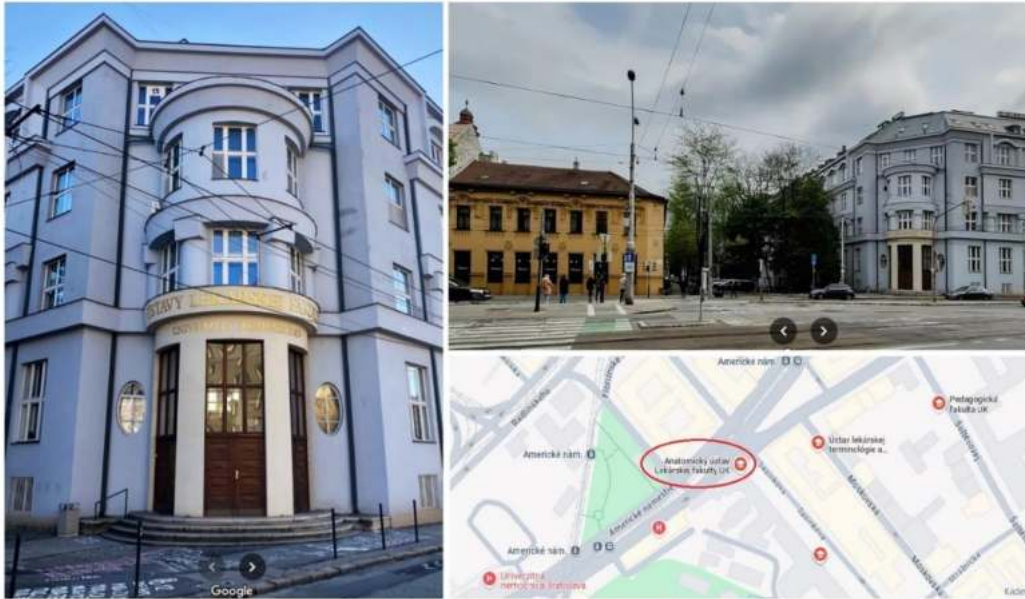
Súčasným prednostom Anatomického ústavu od roku **2022** je **prof. MUDr. Štefan Polák, CSc.**

Obr. 1: Prednostovia Anatomického ústavu LFUK v Bratislave

VÝUČBA

Anatomický ústav sa nachádza v budove teoretických ústavov LFUK na Sasinkovej ulici č. 2 v Bratislave, v priestoroch 1. a 2. poschodia a v priestoroch suterénu.

Obr. 2: Poloha Anatomického ústavu a budova teoretických ústavov LFUK

Prednášky sa konajú v spoločných posluchárňach LF UK (veľká a malá poslucháreň v novej budove teoretických ústavov a v Ladvianskeho posluchárni v starej budove teoretických ústavov LF UK).

Obr. 3: Veľká poslucháreň LF UK

V priestoroch ústavu sú štyri kompletne zariadené učebne, k pracovisku patrí aj pitevňa, ktorá je v prízemnej časti bočného krídla budovy. Piata učebňa sa dokončuje na Moskovskej ul. č.3.

Obr. 4: Výučbové priestory a pitevňa anatomického ústavu

Ústav zabezpečuje výučbu anatómie pre odbor všeobecného lekárstva v troch semestroch (zimný a letný semester prvého ročníka a zimný semester druhého ročníka). Pre odbor zubného lekárstva prebieha výučba anatómie len v dvoch semestroch prvého ročníka. Vzhľadom na dôležitosť oblasti hlavy a krku pre zubných lekárov im ústav zabezpečuje v spolupráci s Klinikou stomatológie a maxilofaciálnej chirurgie LF UK a OÚSA na Heydukovej ulici výučbu topografickej anatómie hlavy (zimný semester druhého ročníka). Vzdelávanie v odboroch všeobecného a zubného lekárstva zabezpečuje ústav nielen v slovenskom, ale aj v anglickom jazyku. Anatomický ústav vyučuje aj študentov medziodborového štúdia z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK v rámci odboru biomedicínskej fyziky (zimný a letný semester prvého ročníka).

Výučba na Anatomickom ústave zahŕňa prednášky, praktické cvičenia a pitevné cvičenia.

Povinnou literatúrou pre študentov slovenského programu sú učebnice od kolektívu autorov Anatomického ústavu, *Anatómia ľudského tela 1 a 2 - Mráz a kolektív* a *Pitevné cvičenia - Mráz a kolektív*. Pre študentov odboru biomedicínska fyzika sú povinnou literatúrou skriptá *Anatómia pre nelekárske študijné odbory 1 a 2- Beňuška a kolektív*. Povinná literatúra pre anglický program je rovnocenná a obsahom analogická s procesom výučby na ústave. Pre lepšie pochopenie anatomického názvoslovia majú študenti všetkých programov k dispozícii latinsko-anglicko-slovenský slovník od autorov Holomáňová a Brucknerová.

Obr. 5: Povinná literatúra pre študentov slovenského programu

Výučbu zabezpečujú aktuálne 1 profesor, 3 docenti, 16 asistentov a odborných asistentov a kolektív dopĺňajú laborantky, vedecko výskumné pracovníčky a iní pracovníci zodpovední za chod a údržbu celého Anatomického ústavu. Za posledných 10 akademických rokov prešlo Anatomickým ústavom v priemere 1132 študentov za akademický rok.

Anatomický ústav sa aktívne podieľa na vedení svojich študentov v rámci študentskej vedeckej odbornej činnosti a ponúka možnosť vedenia diplomových prác v spojení anatómie s využitím v klinickej praxi.

SPOLUPRÁCA S EXTERNÝMI ORGANIZÁCIAMI

Anatomický ústav disponuje tzv. virtuálnou anatómiou, ako moderným spôsobom výučby. V rámci nej vznikla grantová spolupráca s Viedenskou univerzitou - "Interreg".

Obr. 6: Využitie tzv. „virtuálnej anatómie" vo výučbe

Taktiež spolupracujeme aj s Anatomickým ústavom Semmelweisovej univerzity v Budapešti.

Ústav spolupracuje s mnohými klinickými a vedeckopedagogickými pracoviskami ako napr. s Neurochirurgickou klinikou, Ústavom histológie a embryológie LF UK, Ústavom patologickej anatómie LF UK, Ústavom pre výskum srdca SAV, Onkologickým ústavom sv. Alžbety.

Na Anatomickom ústave sa začala fixácia tzv. flexibilných kadáverov, ktoré umožňujú nielen pregraduálne, ale aj postgraduálne vzdelávanie, pretože je možné na nich nacvičovať základné medicínske techniky, ako je kanylácia, intubácia, ale aj nácvik vyšetrovacích metód, ako aj skúšanie nových operačných postupov. Veľký záujem sa prejavuje z odborov chirurgia, ortopédia, neurochirurgia, ale aj anestéziológia či plastická chirurgia, Klinika ústnej, čelústnej a tvárovej chirurgie LF UK a UNB, Klinika otorinolaryngológie, chirurgie hlavy a krku LF UK a UNB . Pravidelne sa v rámci týchto disciplín uskutočňujú workshopy, ktoré majú veľmi dobrú odozvu.

Obr. 7: Spolupráca Anatomického ústavu s klinikami vo forme workshopov

LADZIANSKEHO DEŇ

Anatomický ústav každoročne usporadúva na počesť a pamiatku nestora slovenskej anatómie J. L. Ladzianskeho tzv. "Ladzianskeho deň", pod záštitou doc. Elišky Kubíkovej. Jeho tematika sa vždy mení, ale zároveň zostáva prepojenie s anatómiou. Pri tejto príležitosti vychádza publikácia vo forme zborníka, do ktorého môžu prispieť svojimi publikáciami aj iné ústavy či kliniky.

Obr. 8: Ukážka zborníkov vydaných pri príležitosti Ladzianskeho dňa

Oficiálna časť Ladzianskeho dňa prebieha v Ladzianskeho posluchárni vo forme prednášok a prezentácií vedeckých projektov študentov, doktorandov a mladých vedcov a následne pokračuje vo forme verejnej diskusie s aktívnou účasťou zúčastnených hostí.

Obr. 9: Ladzianskeho deň

VEDECKO-VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ ÚSTAVU

Anatomický ústav disponuje novovzniknutým preparačným laboratóriom, v ktorom prebieha výroba výučbových materiálov a vykonávajú sa mikro a makro preparačné techniky. K technickému vybaveniu patrí svetelný a nový elektrónový transmisný mikroskop Hitachi, ultramikrotóm a 3D tlačiareň, vďaka ktorým je umožnená vedecko výskumná činnosť ústavu.

Obr. 10: Technické vybavenie a laboratórne priestory Anatomického ústavu

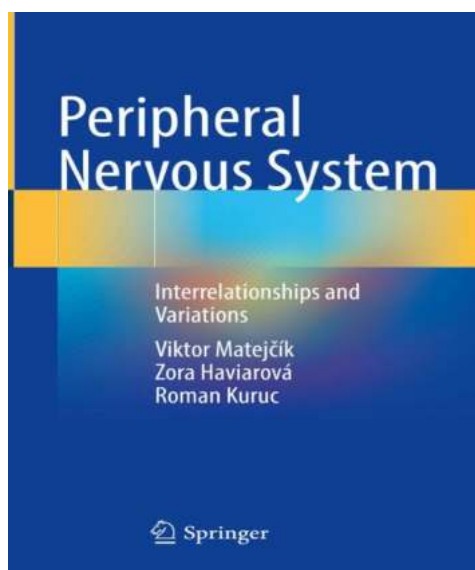
V rámci vedecko výskumnej činnosti sa zameriavame na výskum v oblasti normálnej anatómie, neuroanatómie, angiológie s použitím imunocytochémie, počítačovej morfometrie, štúdiu glie, neuronálnych buniek, bunkových línií a inervácie appendix vermiformis. Taktiež sa venujeme popisu anatomických variácií štruktúr v oblasti hlavy a krku.

Z aktuálnych publikácií uverejnených v rôznych indexovaných časopisoch (Scopus, Web of Science), uvádzame nasledovné:

Obr. 11: Aktuálne publikácie uverejnené v indexovaných časopisoch

Nakladateľstvo Springer vydalo monografiu od autorov Haviarová, Zora - Kuruc, Roman - Matejčík, Viktor: Peripheral nervous system: Interrelationships and variations.

Obr.12: Titulka monografie doc. Haviarovej

Kolektív nášho ústavu sa aktívne zúčastňuje rôznych morfológických kongresov, ktoré sa organizujú nielen v rámci SR, ale aj v zahraničí (Veľká Británia, Thajsko). Jedným z posledných podujatí s aktívnou účasťou doc. Haviarovej bolo International Symposium on Clinical and Applied Anatomy (ISCAA 2024, Swansea, Veľká Británia), zastúpenie však mal anatomický ústav aj na Morphology 2023 v Martine a Morphology 2024 v Telči (ČR). V roku 2016 bol anatomický ústav LFUK usporiadateľom kongresu Morphology 2016. V rámci morfológických dní sme disponovali v rokoch 2010-2018 aj vlastnou morfológickou sekciou.

Obr.13: Účasť na odborných morfológických podujatiach

Aktívne participujeme na podujatí Noc výskumníkov, vďaka ktorému vieme bližšie priblížiť činnosť anatomického ústavu ako aj predstaviť ho širšej verejnosti. Ponúkame možnosť návštevy priestorov Anatomického ústavu v rámci kooperácie s vyššími ročníkmi stredných škôl zameraných na oblasti zdravotníctva, pri záujme o ďalšie štúdium medicíny.

IFAA 2024

V dňoch **5. až 9. septembra 2024** prebehol v Južnej Kórei 21. ročník kongresu **International Federation of Associations of Anatomists (IFAA)**. Medzinárodnú spoločnosť IFAA tvorí 55 národných anatomických spoločností (žiaľ, SAS medzi nimi nefiguruje). Aj preto sa tohto vedeckého festivalu anatomických vied zúčastnilo vyše 1100 účastníkov zo všetkých kontinentov. Stretnutie prebiehalo v kongresovom centre v meste **Gwangju**. Jedinou nevýhodou bolo, že mesto je od letiska vzdialené viac ako 4 hodiny cesty. Prof. RNDr. I. Varga PhD. et PhD., ako aktívny účastník, zvyrazňuje z kongresu nasledovné okruhy:

inovácie vo výučbe anatómie, aby učiteľ anatómie išiel s dobou a zapojil do výučby moderné aktivity (virtuálna realita, tvorba anatomických video-štúdií, team-based learning)

scientific writing, aby boli mladí kolegovia od začiatku svojej kariéry vedení k vede a k publikovaniu! Šéf-editori zdôrazňujú význam publikovania anatomických variácií, zároveň ale poukázali na potrebu analýzy **z archívnych zdrojov**, nakoľko vedecké databázy sú tu len posledné desaťročia.

Veľká časť prednášok bola venovaná **anatómii hlavy a krku** so zreteľom na estetické zákroky, či starnutie, keďže Južná Kórea je známa svojím kozmetickým priemyslom.

Súčasťou IFAA kongresu bola aj **voľba nového prezidenta spoločnosti a výboru**. Týmto udalosťami predchádzal konflikt medzi American Association of Clinical Anatomy (AACA) a výborom IFAA. Konflikt sa týkal najmä inovácie **anatomickej terminológie**, na ktorú mali odlišný názor ako napríklad stredná a západná Európa. Výsledkom bolo, že AACA jednostranne vystúpila z IFAA. Delegáti si v tajnom hlasovaní zvolili za novú prezidentku IFAA profesorku Helen Nicholson z Nového Zélandu.

Svetový anatomický kongres bol organizačne aj odborne zvládnutý na mimoriadne vysokej úrovni. Ďalší kongres sa bude konať **v roku 2026 v Melbourne, Austrália**.

MORPHOLOGY 2024

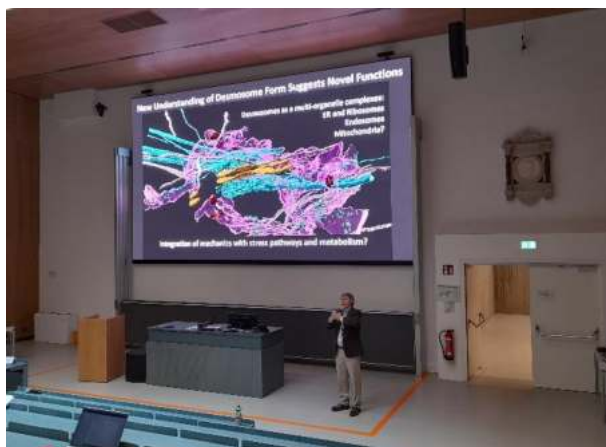
V dňoch **8. – 10. septembra 2024** usporiadal **Anatomický ústav Masarykovej Univerzity v Brne** v krásnom meste **Telč** už 55. Medzinárodný kongres Českej anatomickej spoločnosti a 60. Lojdove sympóziom o histochemii s medzinárodnou účasťou pod názvom **MORPHOLOGY 2024**. Prednášky boli rozdelené do niekoľkých kategórií, ako Vyžiadané prednášky, Klinická anatómia, Molekulová a bunková biológia, Neurovedy, Vývinová biológia, Výučba anatómie, ako aj sekcia posterov. Vysoká kvalita prednesených prác sa snúbila s nádhernou architektúrou stredovekého mesta, takže bolo čo nielen počúvať ale sa aj na čo pozerieť. V rámci kongresu sa konalo aj plenárne stretnutie prítomných členov SAS, na ktorom sa odovzdávali ceny za najlepšie vedecké publikácie členov spoločnosti v roku 2023.

Na začiatku sa nám zdala trochu prísna požiadavka organizátorov mať prednášky iba v anglickom jazyku ale po zúčastnení sa kongresu v Grazi (viď nižšie) sme im neskôr dali plne za pravdu. Kongres sa niesol v priateľskej a uvoľnenej atmosfére a už teraz sa tešíme na nasledovný ročník MORPHOLOGY, ktorý sa bude konať v Olomouci, ČR.

TRIPARTITE MEETING, GRAZ, 2024

V dňoch **25. – 27. septembra** sa v rakúskom meste **Graz** konalo **prvé** stretnutie troch významných európskych anatomických spoločností (nemeckej, švajčiarskej a rakúskej) na jednotnom kongrese pod názvom **TRIPARTITE MEETING**. Kongres zorganizoval prednosta anatomického ústavu Lekárskej univerzity v Grazi **prof. Niels Hammer**, ktorému za to patrí veľká vďaka a uznanie. Na kongrese sa aktívne (jedna prednáška, jeden poster a jedno predsedníctvo sekcie) zúčastnili aj členovia našej spoločnosti. Napriek tomu, že všetku tri organizačné spoločnosti pochádzali z **nemecky** hovoriacich krajín, **celý** kongres od začiatku až do konca, všetky prednášky, ako aj celá diskusia k nim sa konala výlučne v anglickom jazyku! Vtedy sme pochopili snahu kolegov z Brna na MORPHOLOGY 2024 zvýšiť o úroveň vyššie naše domáce kongresy zavedením angličtiny ako jediného dorozumievacieho jazyka. Kvalita všetkých prednášok, ako aj posterov bola na vysokej medzinárodnej úrovni. Bolo to pre nás prekvapenie z dôvodu, že drvivá väčšina prednášajúcich boli mladí, začínajúci morfológovia.

Oznamy

Vážení členovia SAS,

1/ Každoročne v tomto čase si vás dovoľujeme vyzvať aby ste nám zaslali **návrhy na ocenenia** vašich publikácií za uplynulý kalendárny rok. Žiadame vás preto aby ste nám najskôr **do konca apríla 2025** zaslali poštou alebo mailom svoje návrhy spolu s **1 výtlačkom práce** a s uvedením aktuálneho IF časopisu **v roku, kedy bola práca publikovaná!**

2/ V predstihu vás informujeme, že v dňoch **07. - 09. septembra sa v Olomouci, ČR,** uskutoční ďalší ročník morfológickej konferencie s medzinárodnou účasťou **Morphology.**

3/ Keďže sa blíži termín, kedy sa máte možnosť rozhodnúť, na aké účely poskytnete podiel z daní, dovoľujeme si Vás v mene výboru SAS požiadať o **podporu našej spoločnosti.** Naše finančné možnosti sú výrazne obmedzené, a preto budeme veľmi vdáční každému z Vás, kto sa rozhodne **darovať nám svoje 2%.**

4/ **XXIX International Symposium on Morphological Sciences (ISMS 2025),** taking place from **July 23rd to 26th, 2025,** in the beautiful city of **Lisboa, Portugal.** This year's theme is "Morphological Sciences: Foundations for Life. <https://www.isms2025.org/>

5/ **Prof. RNDr. I. Varga PhD. et PhD.,** ako **co-editor** časopisu, si vás dovoľuje informovať o zmenách v publikovaní článkov slovenskom vedeckom časopise Bratislavské lekárske listy (BLL, **Bratislava Medical Journal**). Z najdôležitejších vyberáme:

- časopis je medzinárodný časopis orientovaný na základné, ale aj klinické lekárske vedy
- ide o najstarší vedecký časopis v novodobých dejinách Slovenskej republiky
- časopis sa stáva súčasťou medzinárodnej rodiny **svetového vydavateľstva Springer Nature**
- časopis je zaradený do všetkých dôležitých svetových databáz
- v roku 2023 dosiahol časopis **IF = 1,5** a v rámci kategórie Medicine, General & Internal dosahuje **kvartil Q2** (podľa JCR WoS)
- **priemerný čas do prvého rozhodnutia je aktuálne 13 dní,** a priemerný čas do definitívnej akceptácii rukopisu **je 44 dní**
- v prípade ak je korešpondujúci autor **zamestnancom slovenskej verejnej vysokej školy,** tak **poplatok** za otvorené publikovanie (tzv. Open Access) **je hradený zo strany Ministerstva školstva SR** (v zmysle platnej zmluvy uzavretej s vydavateľstvami Springer Nature a Elsevier) a **autori neplatia žiadny poplatok** za uverejnenie článku!
- po prechode pod vydavateľstvo Springer Nature sa orientácia časopisu na kvalitné **anatomické publikácie výrazne posilňuje** a to vďaka medzinárodnej redakčnej rade, ktorej aktívnou súčasťou sú aj viaceré osobnosti súčasnej svetovej anatómie
- recenzný proces veľmi **rýchly a pohodlný** – stačí iba svoju publikáciu nahráť do online redakčného systému, ktorý je dostupný na: <https://link.springer.com/journal/44411>

6/ Zoznam členov predsedníctva SAS na roky 2022 - 2026:

1/ doc. MUDr. Ingrid Hodorová, PhD.,	prezident	ingrid.hodorova@upjs.sk
2/ doc. MVDr. Štefan Tóth, PhD.,	viceprezident	stefan.toth1@upjs.sk
3/ doc. MVDr. Květuše Lovásová, PhD.,	vedecký sekretár	kvetuse.lovasova@upjs.sk
4/ doc. MVDr. Iveta Domoráková, PhD.,	pokladník	iveta.domorakova@upjs.sk
5/ prof. MVDr. Silvia Rybárová, PhD.,	člen	silvia.rybarova@upjs.sk
6/ prof. MUDr. Štefan Polák, CSc.,	člen	stefan.polak@fmed.uniba.sk
7/ doc. MVDr. Jozef Mihalik, CSc.,	člen	jozef.mihalik@upjs.sk

Zoznam členov dozornej rady SAS na roky 2022 - 2026:

1/ doc. MVDr. Viera Almasiová, PhD.,	predseda	viera.almasiova@uvlf.sk
2/ doc. MVDr. Soňa Báľentová, PhD.,	člen	sona.balentova@uniba.sk
3/ doc. RNDr. Marianna Danková, PhD.,	člen	marianna.dankova@fmed.uniba.sk

7/ kvôli zákonu o ochrane osobných údajov je prakticky **nemožné dostať sa k informáciám**, ako je napríklad dátum narodenia inej osoby. Preto, ak chcete pozdraviť niekoho z našich členov pri príležitosti **významného** životného jubilea (50 rokov, 55r., 60r., ...), dajte nám o tom vedieť ☺.